

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hilda Norrback

MONIKULTTUURISUUSKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Mallipohja monikulttuurisuustapahtumalle

Sosiaali- ja terveystieteiden
2022

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Hilda Norrback
Opinnäytetyön nimi	Monikulttuurisuuskasvatus varhaiskasvatuksessa - Mallipohja monikulttuurisuustapahtumalle
Vuosi	2022
Kieli	suomi
Sivumäärä	44 + 2 liitettä
Ohjaaja	Tiina Järvelä

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on toimia mallipohjana monikulttuurisuustapahtuman organisointiin ja toteuttamiseen. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin vaasalaisessa päiväkodissa.

Teoreettisessa viitekehyksessä määritellään keskeiset termit ja esitellään aiempaa tutkimustietoa. Tässä opinnäytetyössä monikulttuurisuudella viitataan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen. Varhaiskasvatus määritellään Opetushallituksen mukaan pedagogisesti painottuneena kokonaisuutena, joka koostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Käytettyjä menetelmiä olivat sähköinen kyselylomake, monikulttuurisuustapahtuman tarkistuslista ja osallistuva observointi.

Toiminnallisen osuuden toteutuksen ja aiempaan tutkimustietoon perehtymisen jälkeen havaittiin, että tällaiselle mallipohjalle on käyttöä ja että se helpottaa ja selkeyttää käytännön suunnittelu- ja toteutustyötä. Todettiin myös, että monikulttuurisuustapahtuma tukee monikulttuurisuuskasvatusta.

Avainsanat	monikulttuurisuus, varhaiskasvatus, monikulttuurisuuskasvatus
------------	---

ABSTRACT

Author	Hilda Norrback
Title	Multicultural Education in Early Childhood Education – A Model for a Multicultural Event
Year	2022
Language	Finnish
Pages	44 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Tiina Järvelä

The purpose of this practice-based bachelor's thesis is to work as a model for organizing a multicultural event. The practice-based part of this bachelor's thesis was executed at a kindergarten in Vaasa.

The key concepts are defined, and previous research is presented in the theoretical frame of reference. In this thesis, multiculturalism is referred to as lingual and cultural diversity. Early childhood education is defined by the Finnish National Agency for Education as a pedagogical entity that consists of a child's systematic and goal-oriented education and childcare. The methods used include a digital questionnaire, a multicultural event checklist, and participant observation.

After executing the practice-based part and getting familiar with the previous research it was noted that there is a need for this kind of model and that it clarifies the practical planning and execution. It was also noted that a multicultural event further supports multicultural education.

Keywords	multiculturalism, early childhood education, multicultural education
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	OPINNÄYTEITYÖPROSESSI	10
	2.1 Aloitusvaihe – Aiheen valinta	10
	2.2 Suunnitteluvaihe – Tutkimuksen tai hankkeen suunnittelu	10
	2.3 Opinnäytetyöprosessin haasteet	11
	2.4 Riskianalyysi	11
	2.5 Toteutusvaihe – Tutkimuksen/hankkeen teoria ja empiria.....	14
	2.6 Raportointivaihe – Tulosten analysointi ja julkaiseminen.....	14
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	15
	3.1 Monikulttuurisuus.....	15
	3.2 Kulttuurisensitiivisyys	18
	3.3 Interkulttuurisuus	18
	3.4 Monikulttuurisuus interkulttuurisena kompetenssina.....	19
	3.5 Monikulttuurisuuskasvatus.....	20
	3.6 Normitietoinen pedagogiikka	21
	3.7 Varhaiskasvatus	22
	3.8 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022	23
	3.9 YK:n lasten oikeuksien sopimus.....	24
	3.10 Aiempi tutkimustieto	25
4	EMPIRIA	27
	4.1 Esitietolomake	27
	4.2 Culture Day – Vasa övningsskola	28
	4.3 Suunnittelupalaveri.....	30
	4.4 Lapsen itsesäätely ja oman toiminnan ohjaus.....	31
	4.5 Näin suunnittelet monikulttuurisuustapahtuman.....	31

4.6 AAC-menetelmät.....	32
4.6.1 Tukiviittomat	33
4.6.2 Kuvakommunikointi	33
4.7 Kulttuuritapahtuman toteutuminen.....	35
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
LÄHTEET	42
LIITTEET	45

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. SWOT-analyysi.	12
Kuva 2. Oma SWOT-analyysi.....	13
Kuva 3. Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen	17
Kuva 4. Päiväkodin kommunikaatiota tukevat kuvakortit.....	35
Kuva 5. Asema 1. Peru a.	36
Kuva 6. Asema 1. Peru b.	36
Kuva 7. Asema 2. Singapore.....	37
Kuva 8. Asema 3. Ghana.	38

LIITELUETTELO

LIITE 1. Esitietolomake

LIITE 2. Tarkistuslista monikulttuurisuustapahtuman organisointiin

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on monikulttuurisuuskasvatus varhaiskasvatuksessa. Tarkastelen monikulttuurisuuden ja monikulttuurisuuskasvatuksen ilmenemistä kohdeorganisaatiossa. Tulen toteuttamaan tämän toiminnallisen opinnäytetyön vaasalaisessa päiväkodissa.

Aihe ”monikulttuurisuuskasvatus varhaiskasvatuksessa” valikoitui Vaasan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmalle tarjotuista opinnäytetyöaiheista (monikulttuurisuustapahtuma päiväkotiin). Päädyin valitsemaan tämän aiheen, koska olen kiinnostunut varhaiskasvatuksesta. Lisäksi koen, että monikulttuurisuus on ajankohtainen aihe, jota tulisi käsitellä enemmän.

Näkökulmana on siis monikulttuurisuuden ilmenemismuodot opinnäytetyön kohdeorganisaatiossa ja sen monikulttuurisuuskasvatus. Valitsin juuri tämän näkökulman, koska koen tärkeäksi, että organisaatiot tunnistaisivat omat toimintamallinsa. Uskon, että ulkopuolisena tarkkailijana pystyn auttamaan heitä tunnistamaan näitä malleja. Tätä kautta syntyy itsereflektiota, joka voi parhaassa tapauksessa johtaa kehittämiskohteiden löytämiseen ja niiden työstämiseen. Lisäksi opinnäytetyössä otetaan huomioon lapsen asema sekä huoltajien ja varhaiskasvattajien tuki.

Opinnäytetyö mahdollistaa kohdeorganisaatiolle tapahtuman, jonka he voivat toteuttaa itse jatkossa. Tavoitteena on, että kohdeorganisaatio tulee tietoiseksi omasta monikulttuurisuudestaan ja monikulttuurikasvatuksestaan. Tämän tapahtuman avulla kohdeorganisaatio voi reflektoida monikulttuurisuuskasvatuksensa toimivuutta.

Opinnäytetyön pyrkimyksenä on tarjota valmis rakenne monikulttuurisuustapahtumalle, jota voidaan hyödyntää muissakin organisaatioissa ja eri koulutusasteilla. Tarkoituksena on myös, että menetelmä herättää organisaatioissa tietoisuutta monikulttuurisuudesta ja näin myös kehittää monikulttuurisuuskoulutusta.

Opinnäytetyön kohdeorganisaatio toivoo pysyvänsä nimettömänä. Opinnäytetyö toteutettiin vaasalaisessa päiväkodissa. Kyseinen päiväkoti järjestää varhaiskasvatusta 1–6-vuotiaille lapsille. Päiväkodissa on kaksi ryhmää (alle 3-vuotiaat) ja (3–6-vuotiaat). Henkilökunnan työskentelytapa on lasta kuuleva, tukeva ja arvostava. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu on tärkeä osa päiväkodin toimintaa.

Monikulttuurisuutta varhaiskasvatuksessa on aiemmin lähestytty monesta eri näkökulmasta. Avaan näitä näkökulmia luvussa kolme (Teoreettinen viitekehys). Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan päiväkodin monikulttuurisuuskasvatusta pragmaattisesta näkökulmasta.

2 OPINNÄYTEITYÖPROSESSI

Tässä luvussa määritellään projektin eri vaiheet ja niiden toteutuminen tässä opinnäytetyössä.

2.1 Aloitusvaihe – Aiheen valinta

Projekti alkaa tarpeen tunnistamisella (mitä tehdään ja miksi) ja projektin määrittelyllä. Aloitusvaiheeseen kuuluu konkreettisten tavoitteiden määrittely (tarkasti ja ajoissa niin toteutussuunnitelmat saavuttamiseksi helpompaa), sekä alustavan työmäärän ja tarvittavien resurssien määrittely. Tässä vaiheessa suunnitellaan projektin työvaiheet ja luodaan aikataulu. (Visma Solutions)

Opinnäytetyön aihe valikoitui sosiaalialan opintoportaalin opinnäytetyöaiheista. Vaasalainen päiväkotitoiminta oli toivonut toiminnallista opinnäytetyötä, jossa opiskelija järjestää monikulttuurisuustapahtuman päiväkotiin. Aihe varmistui yhteydenotolla organisaatioon. Organisaatio koki yhä tarvetta opinnäytetyölle, vaikka sitä oli toivottu jo vuonna 2017.

Opinnäytetyön toimintasuunnitelmaan kirjataan opinnäytetyön taustat, määrittely, tarkoitus ja tavoitteet. Opinnäytetyön aikataulun mukaan teoriaosuus aloitetaan keväällä 2022 ja sovitaan tapahtuman toteuttamisen karkea ajankohta. Syksyllä 2022 kerätään ja käydään läpi tapahtuman tulokset sekä palaute. Näiden pohjalta kirjoitetaan pohdinta ja johtopäätökset.

2.2 Suunnitteluvaihe – Tutkimuksen tai hankkeen suunnittelu

Seuraavaksi projektia varten aletaan luoda tarkkaa suunnitelmaa, joka sisältää arvioon projektin tärkeimpien asioiden etenemisestä ja toteutumisesta. Projektille laaditaan tarkempi aikataulu ja työmääriä arvioidaan. Tätä varten projekti on hyvä jakaa osiin, joita tarkastellaan erikseen yhden kokonaisuuden sijasta. Aikataulussa on hyvä huomioida miten ulkoiset ja sisäiset tekijät vaikuttavat. Projektin aikana saattaa olla tehtäviä, joiden valmistumista muut tehtävät joutuvat odottamaan.

Projektin onnistumisen mittaamisen voidaan käyttää erilaisia menetelmiä. Projektin epäonnistumiseen johtavat riskit ovat vältettävissä väljällä aikataululla ja kunnon suunnittelulla. Tätä kutsutaan riskianalyysiksi. Projektia varten on aina hyvä olla varasuunnitelma katastrofeja varten. Projektiryhmällä tulee olla yhteinen suunnittelupalaveri, jossa toteutuksen askeleet käydään läpi. (Visma Solutions)

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa kohdeorganisaatioon otettiin yhteyttä ja keskusteltiin opinnäytetyön yksityiskohdista. Suunnitteluvaiheen aikana vierailtiin kohdeorganisaatiossa ja keskusteltiin kontaktihenkilön kanssa toiveista monikulttuurisuustapahtumaan liittyen ja sovittiin käytännön järjestelyjä. Seuraavaksi sovittiin monikulttuurisuustapahtuman ajankohta.

2.3 Opinnäytetyöprosessin haasteet

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa haasteeksi nousi se, että henkilö, joka oli merkitty toivotun aiheen yhteyshenkilöksi, ei ollut tavoitettavissa. Henkilö, joka oli toivonut aiheita, ei nimittäin ole enää kohdeorganisaatiossa töissä, joten hänen visiotaan tai toiveitaan monikulttuurisuustapahtumasta ei ole tiedossa. Seuraavaksi tuli siis selvittää, onko tämä aihe vielä tarpeellinen ja ajankohtainen organisaatiossa.

Opinnäytetyön toimintasuunnitelma syntyi jo vuoden 2022 alussa, mutta kesän aikana suoritettu ulkomaan harjoittelu katkaisi suunnittelun ja yhteydenpidon. Suunnittelun edetessä haasteelliseksi osoittautui tapahtuman käytännön toteutuksen organisointi. Ennen tapaamista kohdeorganisaatiossa oli myös epäselvää, missä määrin kasvattajat ja huoltajat halusivat olla osallisia tapahtuman järjestämisessä.

2.4 Riskianalyysi

SWOT-analyysi eli nelikenttäanalyysi on arviointimenetelmä. Sitä voidaan käyttää projektien suunnittelussa. SWOT-analyysi voidaan kuvittaa nelikenttänä, joka kuvaa kahta ulottuvuutta. Vasemmalla puoliskolla kuvataan myönteiset ja oikeassa

puoliskossa negatiiviset. Yläpuoliskossa on sisäiset ja alapuoliskossa ulkoiset asiat. Nelikenttään kirjataan analysoidun asian sisäiset vahvuudet, sisäiset heikkoudet, ulkoiset mahdollisuudet ja ulkoiset uhat. (Peda.net)

Nykyisyys	
+ Vahvuudet +	– Heikkoudet –
+ Mahdollisuudet +	– Uhkat –
Tulevaisuus	

Kuva 1. SWOT-analyysi.

Kuva 2. Oma SWOT-analyysi.

Omassa SWOT-analyysissä sisäiset vahvuudet kuvastavat niitä valmiuksia, joita opinnäytetyön tekijällä on projektin toteuttamiseksi. Opintojen painottaminen lapsiin ja nuoriin (syventävät opinnot, harjoittelut), sekä Moninaisuuden ja erilaisuuden kohtaaminen -opintojakso herättivät kiinnostuksen monikulttuurisuuteen ja monikulttuurisuustietoisuuden lisäämiseen.

Sisäisiä heikkouksia ovat tapahtuman suunnitelman puutteet (jäikö jotain huomioidatta, teinkö väärän päätöksen). Tällaiset pelot voivat estää tavoitteeseen pääsemisen. Perusteellinen suunnittelu edesauttaa tapahtuman toteutusta. Riski epäonnistumiselle on aina mahdollinen, mutta riskien ottaminen on osa kehitystä.

Ihannetilanteessa organisaatio saa yhä enemmän tietoisuutta aiheesta ja kehittää koulutustaan (ulkoiset mahdollisuudet). Muut organisaatiot voivat hyödyntää toimintamallia.

Ulkoisena uhkana on, että tapahtuma ei lisää tietoisuutta. Organisaation korkea tietoisuus- ja koulutustaso vaikuttaa tähän. Riskinä on myös se, että tapahtuma aiheuttaa muiden kulttuureiden pilkkaamista ja/tai oman kulttuurin puolustelua.

2.5 Toteutusvaihe – Tutkimuksen/hankkeen teoria ja empiria

Kun projektia lähdetään toteuttamaan, on suunnitelma selvillä ja toteutus tapahtuu sen mukaisesti. Toteutuksen aikana saatetaan joutua poikkeamaan suunnitelmasta, mikä on täysin normaalia. Projektin aloittaminen ja suunnittelu on vienyt paljon aikaa ja energiaa ja siksi on hyvä muistaa nauttia toteutusvaiheesta. (Visma Solutions)

Tämän työn toteutusvaiheessa monikulttuurisuustapahtuman suunnitelma viimeisteltiin ja edettiin tapahtuman käytännön toteuttamiseen. Tapahtuman suunnitelmassa otetaan huomioon se, että suunnitelmasta joudutaan mahdollisesti poikkeamaan.

2.6 Raportointivaihe – Tulosten analysointi ja julkaiseminen

Projektin päätösvaiheessa valmis tuotos luovutetaan asiakkaalle. Projektin valmistuttua siitä kannattaa laatia loppuraportti (hyödyllinen tulevia projekteja varten). Yhteistyökumppanien kiittäminen ja palautteen kysyminen (jatkoideat) ovat myös osa raportointivaihetta. (Visma Solutions)

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden jälkeen kaikkia osallisia kiitetään heidän panoksestaan. Toiminnallisen osuuden jälkeen kysytään palautetta päiväkodin lapsilta ja varhaiskasvattajilta. Opinnäytetyön kirjallisen osuuden valmistuttua opinnäytetyön kohdeorganisaatiolle lähetetään kopio työstä.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa avataan opinnäytetyön keskeisimpiä termejä ja perehdytään näkökulmiin, joista opinnäytetyön aihetta on aiemmin tutkittu. Keskeisiä termejä ovat monikulttuurisuus, kulttuurisensitiivisyys, interkulttuurisuus, monikulttuurisuuskasvatus, varhaiskasvatus ja normitietoinen pedagogiikka.

3.1 Monikulttuurisuus

Termi ”monikulttuurisuus” voi kuvata monia eri ilmiöitä. Sillä voidaan kuvailla nyky-yhteiskunnassa vallitsevaa kulttuurista monimuotoisuutta. Tällainen yhteiskunta sisältää useita kulttuurisesti, uskonnollisesti ja maailmankatsomuksellisesti erilaisia ryhmiä, jotka jakavat julkisen tilan (ei sisällä arvottamisesta tai politiikasta). Multikulturalismi viittaa normatiiviseen monikulttuurisuuteen (kulttuurinen monimuotoisuus on hyväksyttävää). Normatiivisesta monikulttuurisuudesta puhuttaessa kulttuurinen monimuotoisuus nähdään asiana, jota ei pyritä poistamaan. Kulttuurinen monimuotoisuus voidaan myös nähdä arvokkaana. (Vitikainen 2014) Tärkeäksi nousee siis monikulttuurisuuden toivottavuus. Monikulttuurisuus koetaan rikkautena ja voimavarana, eikä asiana, joka pitäisi kitkeä pois tai peitellä.

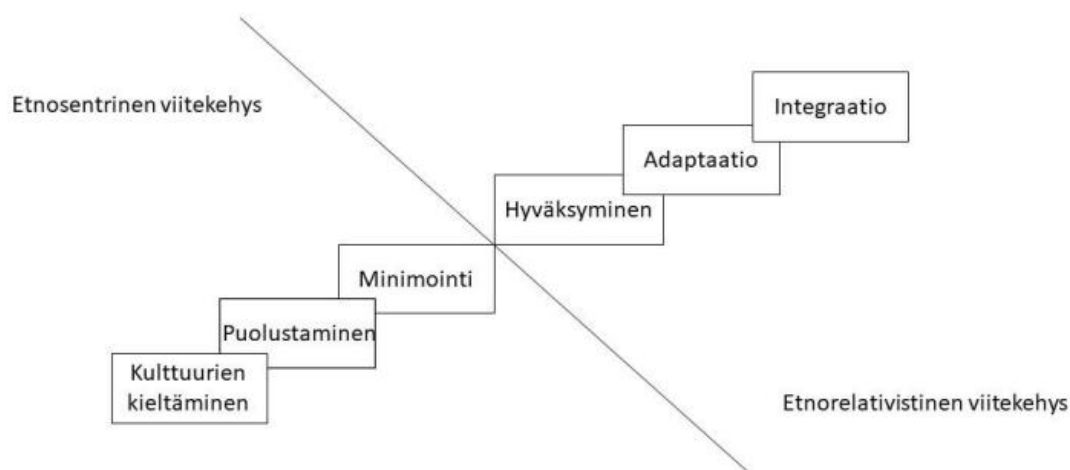
Monikulttuurisuus on aina jossain määrin esiintynyt sosiaalisina ja kulttuurisina taustaeroina suomalaisessakin koulumaailmassa, mutta nykyisin kulttuurinen moninaisuus on yhä yleisempää ja ilmenee erityisesti kielellisenä, etnisenä ja uskonnollisena moninaisuutena. (Talib 2002, 37.) Kouluissa työskenteleviltä kasvattajilta vaaditaan yhä enemmän kulttuurisensitiivisyyttä ja interkulttuurista kompetenssiä.

On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden valmiutta kohdata eri kulttuuritaustaisia kasvatettavia lisätään. Kasvatustehtävä on vaikea, mikäli kasvattajan oma kulttuuritausta on liian erilainen kuin kasvatettavien. Eri kulttuurien ja kielten tuntemusta pitää siis lisätä. Kasvatuksen lähtökohtana pitäisi olla lasten omat kulttuuri- ja kielitaustat. (Paavola & Talib 2010, 13)

Kasvattajan haasteena on sitoutua työskentelemään monenlaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa. Kasvatettavien monikulttuurisuus haastaa mahdollisesti kasvattajan oman arvomaailman. Kasvattajan täytyy tarvittaessa muuttua ja joustaa. Joskus kasvattaja kokee sen liian haasteellisena ja alkaa vastustaa muutosta. Lapsen kannalta on tärkeää, että opettajalla on positiivinen asenne hänen edustamaansa kulttuuria kohtaan. (Paavola & Talib 2010, 75)

Jos kasvattajalla ei ole käytännön kokemusta eri kulttuureista tulevista lapsista, hän perustaa mielipiteensä, periaatteensa ja ratkaisunsa yleiseen stereotyyppiseen näkemykseen, mikä ei ole hyvä. Haasteita riittää, sillä Suomessa on paljon erilaisia kulttuuriryhmiä, joilla on hyvin erilaiset arvot ja periaatteet. Kasvattajan tietämystä ja sovittelu- ja sopeutumisvalmiutta pitäisi lisätä ilman, että kasvattaja joutuu luopumaan omasta kulttuuristaan. (Paavola & Talib 2010, 75–76)

On tyypillistä, että oman kulttuurin aikaansaama viitekehys määrittelee sen, mitä yksilö pitää normaalina ja oikeana. Interkulttuurisen osaamisen lisääntyessä suomalaisia perusarvoja ei pidetä ainoina oikeina. Sen sijaan, että toisen kulttuurin edustajaa ainoastaan jollain tavoin suvaitaan, pystytään myös toimimaan luontevasti yhdessä kaikkien kanssa. Jotta tähän päästäisiin, tarvitaan kontaktia toisiin kulttuureihin. (Paavola & Talib 2010, 77)

Kuva 3. Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen

Eri kasvattajat ovat eri kohdissa yllä kuvatun kulttuurisen osaamisen kehitystä (Kuva 3.). Osa ohjautuu täysin omasta kulttuuristaan käsin. Toisia kulttuureja ei ehkä edes havaita tai oteta huomioon (kulttuurien kieltäminen). Seuraavaksi kasvattaja yrittää löytää samanlaisuutta oman ja toisen kulttuurin välillä. Mikäli sitä ei löydy tarpeeksi, kasvattaja pettyy. Hänen orientaationsa on yksikulttuurinen. Puolustamisvaiheessa kasvattaja saattaa kokea toisen kulttuurin oppilaat ja heidän vanhempansa uhkana omalle kulttuurilleen, jota pitää puolustaa. Toisista käytetään stereotyyppisiä ilmaisuja. Minimointivaiheessa kasvattaja saattaa sortua kulttuurien romantisointiin. Etnorelativistisessa vaiheessa kasvattaja on tietoinen omasta ja toisista kulttuureista, ja myös arvojen suhteellisuudesta. Hän hyväksyy vähitellen muut kulttuurit, ymmärtää eri kulttuurien edustajien erilaisuutta ja pystyy sopeuttamaan omaa käytöstään (hyväksyminen, adaptaatiovaihe). Oma identiteetti, kulttuuri, yhteiskunta ja historia on harmoniassa toisten tai toisten identiteettien, kulttuurien ja kansojen taustojen kanssa (integraatiovaihe). (Paavola & Talib 2010, 78–79)

3.2 Kulttuurisensitiivisyys

DivED on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kehittämishanke, jonka tavoitteena oli kieli- ja kulttuuritietoisuuden opetuksen toimintakulttuurin, sekä osaaamisen edistäminen opettajankoulutuksessa (peruskoulussa ja lukiotasolla). (DivED)

Hankkeessa kerättiin myös materiaaleja ja ideoita päiväkotien kasvattajille kieli- ja kulttuuritietoiseen toimintaan. Yhtenä konkreettisenä esimerkkinä on kulttuuri-, kieli- ja maaprojekti, jossa vanhempia pyydetään avuksi sen toteuttamiseen. Yhteistyö osallistaa vanhempia päiväkodissa tapahtuvaan kasvatustyöhön. (DivED)

Kulttuurisen moninaisuuden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa voi tapahtua perehtymisellä esimerkiksi eri kulttuurien juhlapyhiin konkreettisin menetelmin. Lapselle on tärkeää pystyä samaistumaan jo varhaisesta iästä omaan kulttuuriinsa. Lapset oppivat arvostamaan omaa kulttuurista moninaisuuttaan, kun he ovat samaistuneet omaan ja valtaväestön kulttuuriin. Lapsen etninen identiteetti vahvistuu turvallisessa ympäristössä koetuista positiivisista kokemuksista oman kulttuurin tärkeydestä ja arvostuksesta (perhe, ihonväri, vaatetus). Konkreettiset asiat ovat lapsilla keinoja oman ja muiden kulttuurien ymmärtämiseen. Kulttuuri-identiteetti alkaa muodostua jo varhaislapsuudessa ja kehittyy lapsen kasvaessa. (DivED)

”Kielitietoisessa koulussa ymmärretään kielen keskeisyys jokaisen oppijan kasvamisessa, oppimisessa, yhteistoiminnassa, identiteettien rakentamisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Kielitietoinen opetus edistää yhteiskunnallista ja koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä.” (DivED)

3.3 Interkulttuurisuus

Aktiivinen kulttuurien välinen vuorovaikutus, toisilta oppiminen, mahdollinen kulttuurien sekoittuminen ja keskinäinen sulautuminen johtaa interkulttuurisuuteen.

Interkulttuurisuudella tarkoitetaan sellaista aktiivista kulttuurien välistä vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on oppia toisilta, mahdollisesti sekoittaa eri kulttuureja ja sulauttaa niitä toisiinsa. (Paavola & Talib 2010, 26)

3.4 Monikulttuurisuus interkulttuurisena kompetenssina

Maahanmuutto lisää muun muassa koulujen oppilasryhmien erilaisuutta eri tavoin. Teoksessa *”Opettajan didaktiikka”* pohditaan erilaisuuden lisääntymisen tuomien vaikeuksien ratkaisemista. Oppilaan puutteellinen tai puuttuva kielitaito aiheuttaa kysymyksiä opetuksen järjestämisestä. Yhtä malliratkaisua ei ole jokaiseen tilanteeseen, jossa puutteellinen kielitaito vaikeuttaa opiskelua, vaan näitä tilanteita on tarkasteltava yksilökohtaisesti. (Jyrhämä, Hellström, Uusikylä & Kansanen 2016, 224)

PISA-tutkimuksen mukaan oppimistulokset ovat maahanmuuttajalapsilla kantaväestön lapsien tuloksia heikompia. Kun kielitaito kehittyy, paranee myös opiskelutilanne. Maahanmuuttajien eri uskonnot ja uskontoihin liittyvät moraaliset kysymykset osoittautuvat usein myös haasteellisiksi. Pohdintaa aiheuttaa se, että mitä pitäisi tehdä, kun maahanmuuttajien uskonnolliset traditiot eroavat valtaväestön uskonnosta. Vaikka uskonnonopetus on viranomaisten määräysten alaista, on uskonto osa kouluarkea muillakin tavoilla. Uuteen maahan sopeutuminen vie aikansa (jopa monia sukupolvia) ja usein on mielekästä hakeutua samaa kulttuuria edustavien läheisyyteen. Näin saattaa syntyä kulttuuriyhteisöjä, joissa omat tavat säilyvät selkeästi erilaisina. Teos pohtii, mitä seurauksia tällä ilmiöllä on opiskeluun, koulun toimintatapoihin ja oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen. Vastavanlaisia monikulttuurisuuden tuomia haasteita on hankala tietää ennalta. Näitä kysymyksiä opettajan tulee tarkastella pedagogisen ajattelun avulla. Niitä voidaan pohtia yhdessä esimerkiksi muiden opettajien, maahanmuuttajavanhempien ja vertaisasiantuntijoiden kanssa. Kokemuksen karttuessa saadaan mitä todennäköisimmin tuotettua toimivimpia käytäntöjä. (Jyrhämä ym. 2016, 224–225)

Monikulttuurisuuteen liittyvät ainakin maahanmuuttajat, eri kielet ja kulttuurit, eri uskonnot ja elämänkatsomukset, sukupuoliin ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät kysymykset, sosiaalinen luokka, syrjäytyminen ja vammaisuus. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan kieliin ja etnisten kulttuuritaustojen huomioimiseen. Opinnäytetyön kohdeorganisaatiossa tutkittavina piirteinä ovat vain kielellinen ja etninen eroavaisuus valtaväestöstä.

3.5 Monikulttuurisuuskasvatus

Tulevaisuuden monikulttuurinen yhteiskunta, joka on tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen, edellyttää, että lapsille opetetaan vaaditut tiedot, taidot ja asenteet. Opettamalla valtakulttuurin lapsille muutakin kuin omaan kulttuuriin liittyviä asioita, he eivät jää paitsi muiden kulttuurien musiikin, kirjallisuuden ja elämäntapojen rikkauksista. (Halme & Vataja 2011, 43)

Varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa käsitellään monikulttuurisuuskasvatusta ja sen perusteemoja, joten monikulttuurisuuskasvatuksen tulisi näkyä päiväkotien arjessa. Monikulttuurinen päiväkotiopettaa valtaväestöä edustavalle lapselle kansalaistaitoja. Monikulttuurisuuskasvatuksen päätavoitteena on lapsen auttaminen suuremman itseymmärryksen saavuttamisessa sekä tarjota lapsille kulttuurisia, etnisiä ja kielellisiä kokemuksia. Monikulttuurisuuskasvatus pyrkii poistamaan rasismia, diskriminaatiota, ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Olennainen osa monikulttuurisuuskasvatusta on yhdenvertaisuuden ja suvaitsevaisuuden kaltaisten asioiden käsitteleminen päivittäin, kun selvitetään riitatilanteita ja ystävyyksiä. (Halme & Vataja 2011, 43)

Jo 2–3-vuotias lapsi kykenee tiedostamaan erilaisuutta, mikä saattaa poiketa monien kasvattajien käsityksistä siitä, mitä lapset kykenevät tiedostamaan. Halme & Vataja (2011) viittaavat Robinson ja Diazin esimerkkeihin siitä, miten pieni lapsi tiedostaa erilaisuutta ja reagoi siihen. Monikulttuurisuuskasvatus antaa oikeanlaiset työvälineet erilaisuuden käsittelyyn. Monikulttuurisuuskasvatus kuuluu kaikille lapsille, ei vain etnisille vähemmistöille. Monet uudistukset, jotka on suunnattu

etnisille vähemmistöille, ovat tuottaneet valtakulttuuria edustaville lapsille parempia oppimistuloksia kouluaineissa. Myös positiivinen yhteishenki on kasvanut näiden uudistuksien myötä. Kasvattajat saattavat tiedostamattaan pyrkiä sopeuttamaan maahanmuuttajataustaisia lapsia valtakulttuuriin. Monikulttuurisuuskasvatuksen tulisi olla kaikkea toimintaa läpäisevää, eikä vain keino kulttuuriryhmien välisten ongelmien ratkomiseen. (Halme & Vataja 2011, 44)

Monikulttuurisen kasvatuksen tavoitteena on edistää oikeudenmukaisuutta, samanarvoisuutta ja inhimillistä arvokkuutta yksilöiden välillä. Monikulttuurisista kasvatusta voidaan tarkastella filosofisena ja kasvatuksellisena prosessina. (Talib 2002, 37)

On olemassa erilaisia käsityksiä siitä, mikä saa lapset oppimaan. (Paavola & Talib 2010) uskovat, että ratkaisevin tekijä lapsen oppimisen kannalta on lapsen ja kasvattajan välillä vallitseva vuorovaikutussuhde. On tärkeää, että varhaiskasvattaja arvostaa lapsen taustaa ja kulttuuria, koska sillä on positiivinen vaikutus lapsen identiteetin kehittymiseen ja se toimii lapsen kognitiivisen kehittymisen mahdollistajana (Paavola & Talib 2010, 229).

3.6 Normitietoinen pedagogiikka

Normitietoisuuden tavoitteena on lisätä tietoa itse normeista ja niiden olemassaolosta. Tavoitteena on nähdä yhteiskunnan rakenteet, järjestelmä ja miten kukin itse on osa sitä. (Blomberg 2020, 58)

Ekvalitan teos *Skapa plats – en normutmanande bok för en mer inkluderande skola* vuodelta 2020 pyrkii edistämään kaikenlaista tasa-arvoisuutta kouluissa. Teoksen on toimittanut Nina Blomberg. Kirjassa ei suoraan puhuta eri kulttuureista. Se pyrkii edistämään tasa-arvoa, niin että kaikkien oikeudet toteutuisivat, jottei syrjintää esiintyisi ja jotta toimintaa ja organisaation rakenteita muutettaisiin. Näiden muutosten arvellaan lisäävän turvallisuutta, ja että ihmiset tuntevat

enemmän yhteenkuuluvuutta organisaatiossa ja oppilaat voivat paremmin ja saavat kehittyä omien mahdollisuuksiensa puitteissa. Tämä on oleellinen osa lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. Tavoitteena on, ettei kukaan tuntisi itseään ulkopuoliseksi. Teoksessa mainitaan muun muassa termit kansallisuus, kieli, uskonto ja vakaumus – voidaan ajatella, että kulttuuri pitää sisällään nämä edellä mainitut.

Toisten kohtaaminen tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti on tärkeää. Se pitää oppia mahdollisimman aikaisin. Kasvattajien tulee tarkastella omaa tapaansa kohdata oppilaita ja tarvittaessa korjata sitä. Koulun tekemä työ oppilaiden kanssa menettää merkityksensä, mikäli opettajat kohtaavat oppilaita eriarvoisesti. Tämä voi vaikuttaa opiskelijoiden omakuvaan. (Blomberg 2020, 16 & 71)

Teos suosittelee, että koulun teemapäivien ja juhlien tulisi ottaa huomioon kaikki oppilaat ja heidän kulttuuritaustansa (Blomberg 2020, 115). Kirja sisältää teoriaa, vinkkejä ja harjoituksia, jotka sopivat käytettäviksi eri oppiaineissa. Kirja on suunniteltu koulun, ja sitä voi käyttää ensimmäisestä luokasta lukioon, mutta sanoisin, että se sopii lähinnä yläasteelle ja lukioon. Tästä teoksesta ei ole suoraan hyötyä päiväkotia ajatellen. Päiväkoteja varten tarvittaisiin omia vinkkejä, joissa otetaan huomioon lasten varhainen ikä ja kokemus, sekä heidän kehitysvaiheensa. Tämä opinnäytetyö pyrkii toimimaan käytännönläheisenä tapana ottaa kulttuurit huomioon päiväkodissa, ettei vain suomalaista kulttuuria pidetä normina.

3.7 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslain 3§ kuudennen momentin mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on *”antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.”* Saman pykälän kolmannessa momentissa säädetään myös varhaiskasvatuksen järjestäjän vastuusta toteuttaa

lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista toimintaa ja mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia. (L 13.7.2018/540)

Varhaiskasvatus tarkoittaa pedagogisesti painottunutta kokonaisuutta, joka koostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Varhaiskasvatus kuuluu suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja kohdistuu ikävuosiin 0–6 (vauvaikä - peruskoulun aloitus). (OPH 2022 a)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on muun muassa tukea lapsen kasvua kehitystä ja oppimista, edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on myös tukea huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (OPH 2022 a)

Liisa Keltikangas-Järvinen kertoo teoksessaan *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot* (2010) päiväkodin ilmapiirin ja ryhmätyöskentelyn tärkeydestä. Kun lapset toimivat aina samassa pienryhmässä he oppivat sosiaalisia taitoja ja yhteisöllisyyttä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 218–219). Sosiaalisen taidon määritelmä on aika- ja kulttuurisidonnaista. Ajasta ja kulttuurista riippumatta sosiaalisiin taitoihin kuuluu erilaisia rakentavia tapoja toimia sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalisiin taitoihin kuuluu esimerkiksi kyky ymmärtää toisen ihmisen näkökantoja, sekä kyky arvostaa ja kunnioittaa muita ja heidän oikeuksiaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 20–24)

3.8 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistettiin vuonna 2022. Opetushallituksen määräyksen seurauksena (18.2.2022) uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vastaavat varhaiskasvatukseen tehtyjä muutoksia. Varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien vastuulla on omien varhaiskasvatus-

suunnitelmien päivittäminen kansallisten perusteiden mukaisesti ja ottaa ne käyttöön elokuussa 2022. Nyt voimassa olevan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan laaja-alainen osaaminen koostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta.

Lasten laaja-alaisen osaamisen perustan uskotaan tulevan luoduksi varhaiskasvatuksessa. Osaamiseen kuuluu kyky käyttää tietoja ja taitoja tilanteen mukaisesti. Lapsen omat arvot ja asenteet, sekä tahto toimia vaikuttavat niiden käyttämiseen. Ympäröivän maailman muutokset lisäävät laaja-alaisen osaamisen tarvetta. Lapsen kehittyminen laaja-alaisen osaamisen osa-alueilla edistää yksilönä kasvua ja kasvua yhteisön jäsenenä. Laadukkaassa pedagogisessa toiminnassa huomioidaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ja kehitetään lapsen osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen kuusi toisiinsa liittyvää osa-aluetta ovat:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- digitaalinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

(OPH 2022 b)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat tässä suunnitelmassa oma kohtansa, mikä osoittaa niiden tärkeyden.

3.9 YK:n lasten oikeuksien sopimus

YK:n lasten oikeuksien sopimus (1989) määrittelee lapsen oikeudet, ja ne koskevat jokaista lasta ilman erottelua, joka liittyy lapsen tai hänen vanhempiansa rotuun,

ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan. (Hujala & Turja 2017, 236)

Syrjimättömyys, lasten tasa-arvoinen kohtelu, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen ovat Lapsen oikeuksien sopimuksen kantavia periaatteita. (Hujala & Turja 2017, 236)

3.10 Aiempi tutkimustieto

Monikulttuurisuutta päiväkodeissa on tutkittu erilaisista näkökulmista, kuten esimerkiksi Keinänen & Jäntti (2019) opinnäytetyössään *Monikulttuurisuuden tukeminen päiväkodin arjessa*. Koivusipilä (2017) tarkasteli työssään *Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa – Monikulttuurisen lapsen itsetunnon tukeminen päiväkodissa*, monikulttuurisuuden ilmenemistä ja haasteita, sekä monikulttuurisuutta voimavarana. Opinnäytetyössä selvitettiin kasvattajien kokemuksia siitä, miten monikulttuurisen lapsen itsetuntoa voidaan tukea päiväkodissa. Yhtenä lopputuloksista oli, että monikulttuurisuus on huomioitu toiminnan suunnittelussa, mutta osa varhaiskasvattajista toivoisi, että se näkyisi käytännön toteutuksessa enemmän. Vaikka tätä puutetta korjaamaan ja monikulttuurisuustietoisuutta lisäämään on kehitetty projekteja kuten OSKU-hanke (Osaamista kulttuurisesti moninaiseen kouluun ja päiväkotiin, 2016–2017) ja DivED-hanke (Diversity in Education, 2017–2020) uskon, että on olemassa tarve tällaisille konkreettisille matalan kynnyksen kulttuuritapahtumille päiväkodeissa, joissa osallistetaan lapsia, kasvattajia, huoltajia, sekä muuta päiväkodin henkilökuntaa. Opinnäytetyön monikulttuurisuutapahtuman kaltaiselle mallipohjalle on siis tarvetta.

Savolainen (2008) tarkasteli työssään ”Päiväkotikasvatus monikulttuurisessa työskentely-ympäristössä” monikulttuurisen työskentely-ympäristön tuottamia erityisiä haasteita. Paavola (2007) tutki opinnäytetyössään monikulttuurisuuden toteutumista päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Aiheeseen haettiin

vastauksia kahden tutkimusongelman avulla. Ongelmia tarkasteltiin analysoimalla opetussuunnitelmia, haastatteleamalla opettajia ja havainnoimalla esiopetusta. Opinnäytetyössä tutkittiin sitä, miten monikulttuurisuus esiintyy kansallisessa (1996) ja päiväkodin omassa esiopetuksen opetussuunnitelmassa (1997). Monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä esiintyi molemmissa vähän.

Lapsiryhmä jaettiin pienryhmiin, mutta opetuksen sisältöä ei eritelty. Monikulttuurisuuskasvatusta ei mielletty osaksi muuta kasvatustieteologiaa ja se koettiin vieraina. Monikulttuurisuuskasvatus miellettiin opetuksiksi, jota järjestetään maahanmuuttajille, jonka tavoitteena on nopea sopeuttaminen valtaväestöön. Tämän opetuksen sisällöksi katsottiin suomi toisena kielenä -opetus, sekä oman äidinkielen ja uskonnon opetus. (Paavola 2007) Monikulttuurisuus on kuitenkin uudessa opetussuunnitelmassa tullut enemmän näkyviin, eikä se ole enää vain kulttuurista sopeuttamista valtakulttuuriin. (OPH 2022 b)

Tässä opinnäytetyössä monikulttuurisuutta tarkastellaan monen kulttuurin rinnakkaiselona ja vuorovaikutuksena. Työn pyrkimyksenä on myös lisätä ymmärrystä sille, monikulttuurisuus vaikuttaa kaikkeen kasvatukseen jo päiväkodissa. Aikainen vaikuttaminen lasten käsityksiin ja reaktioihin erilaisuudesta saattaa kantaa hedelmää pitkälle tulevaisuuteen.

4 EMPIRIA

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyöhön liittyvää empiriaa eli kokemusperäistä tietoa. Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät ovat digitaalinen kyselylomake (esitietolomake), osallistava havainnointi (tapahtuman observointi) ja peukkuäänesitys (välittömän palautteen kysyminen). Seuraavassa kappaleessa esitellään esitietolomakkeen kysymykset ja kohdeorganisaation vastaukset.

4.1 Esitietolomake

Kysymys 1. Mitä eri kulttuureja päiväkodin henkilöstössä esiintyy?

"Suomalainen, suomenruotsalainen, perulainen."

Kysymys 2. Mitä eri kulttuureja päiväkodin lapset edustavat?

"Suomalaista, irlantilaista, kenialaista, englantilaista, nigerialaista, ghanalaista, etiopialaista, eritrealaista, pakistanilaista, vietnamilaista, arabilaista, singaporelaista, albanialaista, kongolaista."

Kysymys 3. Minkälaista eri kulttuureihin liittyvää toimintaa päiväkodissa järjestetään?

"Teemapäiviä, teemaviikkoja."

Kysymys 4. Käytetäänkö päiväkodissa viittomakieltä tai tukiviittomia?

"Tukiviittomia."

Kysymys 5. Onko päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioitu monikulttuurisuus?

"Kyllä."

Kysymys 6. Mitä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan monikulttuurisuudesta?

”Käytössämme on Vaasan kaupungin vasu. toiminnassa käytössä kielipeda työväline ja s2 suunnitelmat.”

Esitietolomakkeen tarkoituksena oli kartoittaa päiväkodin kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Vastauksista kävi ilmi, että päiväkodin henkilökunnassa on kaksi muun kuin suomalaisen kulttuurin edustajaa. Lapset edustivat monia eri kulttuuritaustoja ja vain muutama edusti suomalaista kulttuuria. Päiväkodissa puhuttiin suomea ja käytettiin lisäksi tukiviittomia. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa on huomioitu monikulttuurisuus ja päiväkodilla on käytössä KieliPeda-työväline (Peda.net) ja S2-suunnitelmat. Päiväkodilla on hyvä tietoisuus monikulttuurisuudesta, koska se on olennainen osa päiväkodin arkea. Päiväkodin toiminnassa monikulttuurisuus näkyy teemapäivien ja -viikkojen järjestämisenä.

Vasa Övningsskolanissa järjestetään vuosittain useita kulttuuritapahtumia peruskouluikäisille. Niitä kutsutaan nimellä Culture Days ja niitä organisoii Anna-Brita Slotte.

4.2 Culture Day – Vasa övningsskola

Anna-Brita Slotte (lehtori, Vasa Övningsskola) on vaihto-opiskelijakoordinaattori Åbo Akademin FPV:llä (Kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen tiedekunta). Haastattelu suoritettiin ruotsiksi ja äänitettiin haastateltavan luvalla.

Slotten mukaan Culture Day on tapahtuma, jossa opetusharjoittelua suorittavat vaihto-opiskelijat saavat esitellä omaa maataan tai kulttuuriaan omalla kielellään. Suuri oppilasryhmä (Vasa Övningsskolan englantipainotteiset luokat) jaetaan pienryhmiin, koska se alentaa kynnystä osallistua ja kukin oppilas saa enemmän näkyvyyttä. Ryhmissä on lapsia eri ikäryhmistä, mikä edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Toiminta voi olla tanssia, leikkiä, musiikkia, kielen tai kirjoitustavan opettelua, askartelua, ruuanlaittoa tai leivontaa. Toimintaa toteutetaan samanaikaisesti eri pisteillä, jotka kestävät noin 20 minuuttia. On tärkeää pitää toiminta-

tuokiot ”suihkuina” eli tarpeeksi lyhyinä asemina niin, että oppilaiden keskittymisen säilyy. Uuden oppiminen, varsinkin vieraalla kielellä vaatii enemmän keskittymistä. Konkretisointi, kehonkieli, kuvat ja symbolit ovat tärkeää kommunikoinnissa, jossa kaikilla ei ole yhteistä kieltä. Ei tarvitse pelätä, että lapset eivät ymmärrä mitään, sillä elekieli ja konkreettiset esimerkit kertovat paljon. (Slotte 2022)

Culture Day on silmiä avaava kokemus lapsille. Tällaisten tapahtumien tärkeys korostuu erityisesti nykypäivänä, kun koulut ovat entistä monikulttuurisempia. Tämän vuoksi sellaisten lasten nostaminen esille, jotka edustavat valtaväestöstä eroavaa etnisyyttä, kieltä tai uskontoa on erityisen tärkeää. 3–4. -luokkalaiset säilyttivät espanjalaisen vaihto-oppilaan opettaman leikin ja käyttivät sitä ajan kuluttamiseen tapahtuman jälkeen. (Slotte 2022)

Haastateltava painottaa ajan ja tilan organisoinnin tärkeyttä lapsen ymmärryksen tukemisessa. Hän viittasi tässä tutkijoihin Myriam Met, Josep Maria Artigal sekä Jim Cummins. (Slotte 2022) Jim Cummins pohtii artikkelissaan, miksi käytämme termiä monikielinen. Monikielisyydellä tarkoitetaan tässä asiayhteydessä oppilasryhmää, jossa merkittävä osa oppilaista ei puhu koulukieltä äidinkielenään. Positiivisen termin käyttäminen kuten ”monikielinen” määrittelee oppilaat heidän taitojensa ja potentiaalisten kielellisten saavutusten perusteella (monen kielen osaaminen) sen sijaan että tarkasteltaisiin heidän puutteitaan (heikko koulukielen osaaminen). Oppilaat, joiden monikielisiä identiteettejä on vahvistettu kokevat, että opettajilla on korkeat odotukset heidän koulumenestyksestään. Nämä korkeat odotukset ja opettajien osoittama tuki tekevät oppilaiden aktiivisesta oppimiseen osallistumisesta todennäköistä. Toisaalta oppilaiden itsevarmuus akateemisesta kyvykkyydestään heikentyy, jos heidän identiteettiään määritellään sen perusteella, miten rajoitetusti he taitavat koulukielen. (Cummins 2020)

Kun lapset saavat puhua omaa kieltään ja saavat esikuvan omaa kieltä tai kulttuuria edustavasta henkilöstä, heidän identiteettinsä vahvistuu. Kulttuuritapahtumat ovat yksi tapa ”kutsua maailma jollain tavalla luokseen” varsinkin näin koronan vaikutuksen aikana. On ratkaisevan tärkeää oppia kunnioittamaan erilaisia tapoja

tehdä asioita. Tällaisen tapahtuman järjestäminen edellyttää sitä, että ymmärtää mitä itse edustaa. (Slotte 2022)

4.3 Suunnittelupalaveri

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelupalaveri pidettiin lokakuussa 2022 kohdeorganisaatiossa. Palaverin aluksi tutustuttiin päiväkodin tiloihin ja lapsiin. Kohdeorganisaatio toivoo pysyvän nimettömänä opinnäytetyössä. 3–5-vuotiaiden päiväkotiryhmä ja esikoululaiset on yhdistetty yhdeksi ryhmäksi pienten ryhmäkokojen vuoksi. Lapset on valmiiksi jaettu kolmeen pienryhmään, joten lapset voivat kiertää asemia tutuissa ryhmissä monikulttuurisuustapahtuman aikana (ks. Keltikangas-Järvinen 2010). Tämä lisää turvallisuudentunnetta, mikä mahdollistaa aktiivisen osallistumisen.

Päiväkodin 3–6-vuotiaat osallistuvat tapahtumaan. Tapahtuma toteutetaan päiväkodin tiloissa. Pienempien lasten ryhmästä tulevat lapset sijoitetaan varhaiskasvattajien perusteella valmiiksi jaettuihin pienryhmiin.

Suunnittelupalaverissa sovittiin monikulttuurisuustapahtuman tarkasta ajankohdasta. Monikulttuurisuustapahtuman asemia on 3–5 kappaletta ja kukin niistä kestää 5–10 minuuttia. Tapahtumaan osallistuvien lasten keskittymiskyky ja itsesäätelykyky ei ole yhtä kehittynyt kuin vanhemmilla lapsilla. Lyhyillä asemilla halutaan maksimoida se, että jokainen lapsi saa jotain irti eivätkä hämmenny. Tapahtuman jälkeen varhaiskasvattajat voivat tarkastella tapahtuman vaikutuksia.

Opinnäytetyön kohdeorganisaation kasvattajat edustavat muun muassa suomenruotsalaista ja perulaista taustaa. Muut aikuiset edustavat suomalaista kulttuuria. Suunnittelutilaisuudessa tapaamani päiväkodin kasvattajat ovat tarkasteluni perusteella kulttuurisen osaamisen kehittymiseltään etnorelativistisen viitekehyksen puolella. (Kuva 2) He ovat selkeästi hyväksyneet monikulttuurisuuden ja ovat valmiit adaptaatioon, mikä ilmenee heidän valmiudessaan toteuttaa monikulttuurisuustapahtumia.

4.4 Lapsen itsesäätely ja oman toiminnan ohjaus

Itsesäätelyn herkkyykskausi sijoittuu 2–7 vuoden ikäkauteen. Kasvatuksen tehtävänä on itsesäätelytaitojen opettaminen. Opiskelu- ja työskentelytaidot pohjautuvat varhaisina vuosina alkavaan itsesäätelykyvyn kehitykseen. Itsesäätelyn kehitykseen vaikuttavia päätekijöitä ovat lapsen kognitiivinen kehitys (erityisesti kiellinen), vuorovaikutussuhteet sekä ympäristön tarjoama ohjaus ja tuki. (Koivunen & Lehtinen 2016, 171–173)

3–4-vuotias kykenee toimintansa ohjaamiseen puheen avulla sekä seuraamaan annettuja ohjeita lähes puolen tunnin ajan. 4–5-vuotiaana useimmilla lapsilla uhmaikä laantuu ja lapsi kykenee keskittymään mielenkiintoisen työn äärelle. 5–6-vuotiaalla itsesäätelytaidot ovat kehittyneemmät ja tällöin varsinainen tahdonalainen tarkkaavaisuus ja toiminnanohjaus kehittyvät. (Koivunen & Lehtinen 2016, 171–173)

Toiminnanohjaus viittaa niihin kognitiivisiin prosesseihin, joiden myötä toiminnan suunnittelu, kognitiivinen joustavuus, itsesäätely ja toiminnan toteuttaminen mahdollistuvat. Tietoinen tarkkailu, tehtävään liittymättömien ärsykkeiden havaitseminen, epäolennaisen käytöksen ehkäiseminen ja ristiriitojen ratkaisu sisältyvät toiminnanohjaukseen. Toiminnanohjaus ja siihen liittyvät taidot kehittyvät koko lapsuusiän aikana murrosikään asti. (Koivunen & Lehtinen 2016, 171–173)

4.5 Näin suunnittelet monikulttuurisuustapahtuman

Monikulttuurisuustapahtuman suunnittelussa voi käyttää tämän opinnäytetyön liitteessä 2 olevaa tarkistuslistaa.

Toiminnan järjestämisessä tulee ottaa monia asioita huomioon. Osallistujien arvioitu lukumäärä on hyvä tietää ennen tapahtuman toteuttamista. Tarvittaessa osallistujaryhmä voidaan jakaa pienryhmiin, jotta jokainen lapsi saa suuremman paikan. Pienempi ryhmäkoko mahdollistaa keskittymisen toimintaan ryhmäytymisen sijaan.

Osallistujien ikä tulee myös ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa, jotta toiminta on kohdennettu ikäryhmälle sopivaksi. Kannattaa pohtia mitä minkäkin ikäiset osaavat, mikä saattaa olla liian haastavaa ja mistä he yleensä pitävät. Ryhmän mieltymykset ovat myös ryhmäkohtaisia iästä riippumatta, johtuen siitä mihin he ovat tottuneet tai mitä he ovat kokeilleet ja kokeneet hyväksi.

Toiminnan toimintatavat ja raamit on siis motivoitava. Toimintaan tarvittavat tilat ja materiaalit tulee selvittää etukäteen toteutuksen helpottamiseksi. Toiminnalle tulee laatia selkeät ohjeet, jotka ovat lasten ikätason mukaisesti laadittu niin, että ne on helppo ymmärtää. Tämä myös helpottaa järjestäjien yhteistyötä, kun kukin tietää mikä työnjako ja tapahtumien kulku on. Mikäli tapahtumassa on leivontai- tai ruuanlaittopiste, tulee huomioida mahdolliset allergiat ja erityisruokavaliot. On hyvä pohtia, onko tapahtuman tarkoituksen mukaista järjestää lopputuokio, jossa arvioidaan tapahtuman onnistuneisuutta ja toimivuutta ja miten sitä arvioidaan. Henkilökunta voi seurata tapahtuman vaikutuksia toiminnan jälkeen. Näitä vaikutuksia voidaan arvioida esimerkiksi muutosasteikolla (muutos parempaan, ei muutosta, muutos pahempaan).

4.6 AAC-menetelmät

Kohdeorganisaatiossa hyödynnetään puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä eli AAC-menetelmiä (Kuva 4). Päiväkodin kasvattajat käyttävät tukiviittomia ja kuvakortteja lasten kanssa kommunikoinnin tukena. Lapsiryhmässä on lapsia, joiden ensimmäinen kieli ei ole suomi, joten yhteiset viittomat ja kuvasymbolit helpottavat päiväkodin arkea. AAC (Augmentative and Alternative Communication) eli puhetta ja kommunikointia tukevat ja korvaavat menetelmät on luotu puhevammaisten tueksi kommunikointiin, itseilmaisuun, valintojen tekemiseen ja vaikuttamiseen itseä ja ympäristöä koskeviin asioihin. Se täydentää tarvetta ja oikeutta kuuluksi ja ymmärretyksi tulemisesta. Se myös lisää rohkeutta vuorovaikutukseen, oma-aloitteisuutta ja itsetuntoa ja vähentää väärinymmärryksiä ja niistä aiheutuvia käytöshäiriöitä. AAC:n toteutusmuotoja ovat manuaaliset merkit, graafiset merkit, eleilmaisuus, viittomat, Amer-Ind, kuvat, Pictogram-kuvakommunikaatio,

PCS-kuvat, Bliss-kieli, esinekommunikaatio, ympäristöviestit, Makaton-sanasto ja fasilointi (tuettu kommunikaatio). (Malm ym. 2006)

Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi on täydentävää kommunikointia, jolla pyritään edistämään tai täydentämään puheilmaisua. Sitä käytetään myös henkilöillä, jotka eivät koskaan tule käyttämään puhetta ilmaisukeinona. (Vento & Valioniemi, 2010)

4.6.1 Tukiviittomat

Tukiviittomat ovat viittomakielestä otettuja yksittäisiä viittomia. Niitä ei siis tule sekoittaa viittomakieleen, sillä kyseessä on kuulevien ihmisten käyttämiä viittomia puheen tukena. Tukiviittomilla ilmaistaan viestin keskeisimmät sanat eli avainsanat. Nämä sanat vaihtelevat sen mukaan, mitä puheessa halutaan erityisesti painottaa. Ne eroavat myös rakenteeltaan viittomakielestä. Esimerkiksi sanajärjestys on eri kuin viittomakielessä, koska se seuraa puhutun kielen sanajärjestystä. (Papunet)

Tukiviittomat koostuvat eri rakenneosista, joita ovat käsimuoto (sormien asento/asennot viittoman aikana), viittoman paikka (keholla tai sen edessä), (käsi- ja vartalon) liike ja orientaatio (kämmenen ja sormien suunta viittomassa). Ilmeet ja suun liikkeet ovat myös hyvin tärkeitä viittoessa. Esimerkiksi äänensävy voi tuoda uuden merkityksen puheeseen. Tukiviittomia voidaan käyttää väliaikaisesti varhaisena kommunikointikeinona puheen ja kielen kehityksen häiriöissä. Tukiviittomien käyttö voi kuitenkin jäädä pysyväksi keinoksi, mikäli puheen ja kielen erityisvaikeudet ovat laaja-alaisia. (Papunet)

4.6.2 Kuvakommunikointi

Kuvasymboleiden käyttöä puheen ja sanattoman viestinnän rinnalla kutsutaan kuvakommunikoinniksi. Kuvilla voidaan havainnollistaa asioita, joita on vaikea ymmärtää puhutussa tai kirjoitetussa muodossa. Myös sisältö, jota ei voi sanallisesti tai sanattomasti ilmaista, voidaan esittää kuvilla. Kuvia voidaan ottaa käyttöön

käytännön tilanteissa, vaikka kuvien merkitykset eivät ole puhevammaiselle vielä selviä. Näissä tilanteissa kuvat saavat merkityksen ja niitä voidaan käyttää tulevaisuudessa ilmaisuvälineenä, kun halutaan viitata kuvien esittämiin asioihin. (Papunet)

Kuvakommunikointia oppii parhaiten luonnollisissa kommunikointitilanteissa. Ratkaisevan tärkeää on lähi-ihmisten näyttämä esimerkki ja kuvakommunikoinnin jatkuvuus arjessa. (Papunet)

Keskustelukumppanin on hyvä esittää tarkentavia kysymyksiä ja vahvistaa niillä tuotettu viesti sanallisesti, jotta vältetään väärinymmärryksiä. Kuvakommunikoinnissa voi käyttää yhtä tai useampaa kuvaa. Usein viesti on helpommin ymmärrettävissä, kun käytetään useaa kuvaa, eikä tarvitse kysyä yhtä paljon tarkentavia kysymyksiä. Kuvakommunikointi mahdollistaa viestin välittämisen ja vastaanottamisen kielellisten taitojen puutteellisuudesta huolimatta, vaikka se ei ole yhtä tarkkaa ja vapaata kerrontaa kuin muut AAC-menetelmät. (Papunet)

Kuvakommunikointia voi hyödyntää monin eri tavoin. Kuvakortilla voidaan ilmaista lauseen ydin/avainsana, kuten tukiviittomia käytettäessä. Tämä on yleinen kuvakommunikoinnin muoto. Kuvakorteilla voidaan myös rakentaa lauseita asettamalla kuvia sanajärjestyksen mukaisesti vierekkäin. Kommunikoinnin apuvälinelaitteita ja kuntoutusta arvioitaessa kartoitetaan kuvakommunikoinnin apuvälinetarve. (Papunet)

Kuva 4. Päiväkodin kommunikaatiota tukevat kuvakortit.

4.7 Kulttuuritapahtuman toteutuminen

Monikulttuurisuustapahtuman toteuttamispäivänä moni lapsista oli sairaana. Lapsiryhmän pienen koon vuoksi tapahtuma toteutettiin yhtenä ryhmänä kolmen pienryhmän sijaan. Näin pystyin observoimaan koko lapsiryhmää jokaisella asemalla. Päiväkodissa tarkasteltiin eri aisteja ja niiden käyttämistä opinnäytetyön toteutuksen aikoihin, joten ne yhdistettiin monikulttuurisuustapahtumaan. Monikulttuurisuustapahtumassa kierrettiin yhdessä kolme eri asemaa eli tutustuttiin kolmen eri maan kulttuuriin.

Tapahtumaa observoitiin osallistumalla asemien toimintaan ja seuraamalla lasten aktiivisuutta ja reaktioita. Tätä mallipohjaa hyödyntävä henkilö voi luoda omanlaisen observointilomakkeen tai -taulukon vastaamaan omia tarpeitaan.

Asema 1. Peru

Aistit: Kuuloaisti, näköaisti. Yksi kasvattajista esitteli omaa synnyinmaataan eli Perua. Hän näytti Etelä-Amerikan kartasta, missä Peru sijaitsee. Kuunneltiin CD:ltä espanjankielistä laulua samalla, kun katsottiin kirjasta kuvia. Kasvattaja esitteli perulaisia vaatteita (pipoja, kansallispuvun hame, kengät), kankaita ja laukkuja (kuva 5, kuva 6). Kasvattaja kertoi perulaisista uudenvuodenperinteistä ja opetti ruumiinosia espanjaksi.

Kuva 5. Asema 1. Peru a.

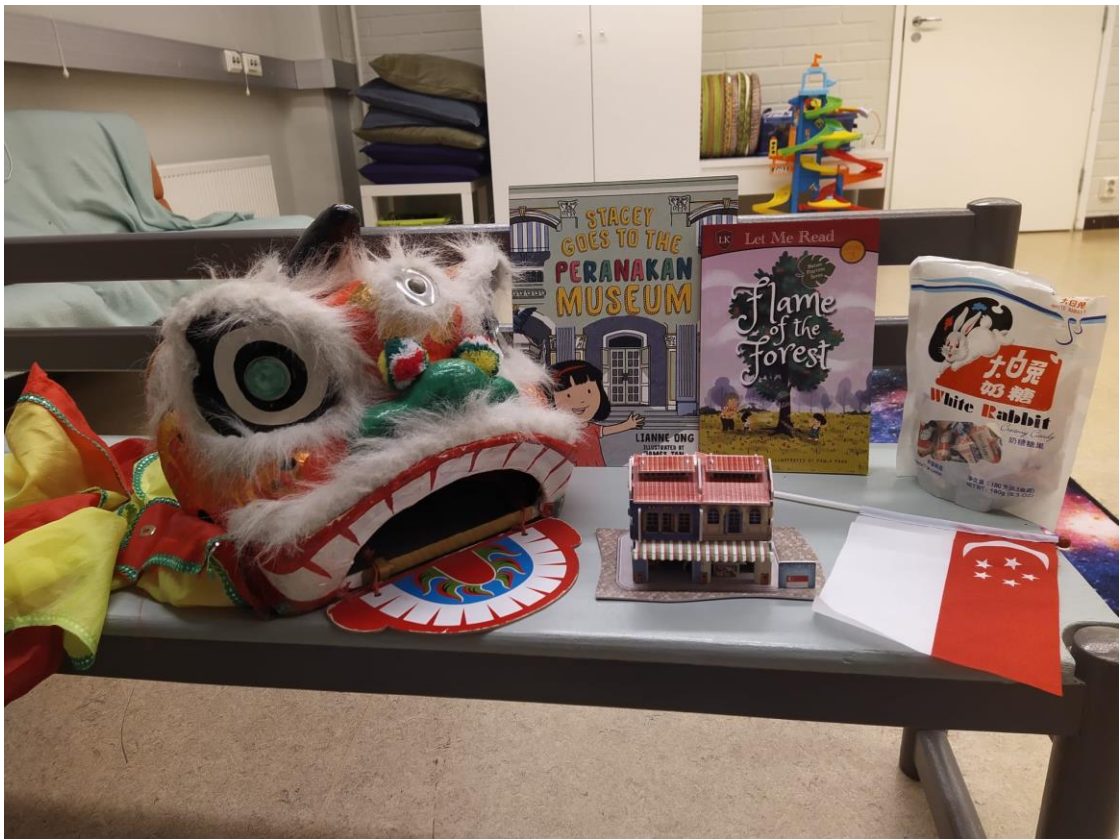

Kuva 6. Asema 1. Peru b.

Asema 2. Singapore

Aistit: Makuaisti, näköaisti

Yksi esikouluikäisistä lapsista kertoi Singaporesta. Lapsi heilutti Singaporen lippua ja jakoi muille lapsille aasialaisia karkkeja (käytettiin makuaistia). Hän esitteli karnevaalipukua Singaporesta, joka liittyy kiinalaiseen uuteenvuoteen (Kuva 7). Yksi toisista lapsista tunnisti karnevaalipuvun ja lapset esittelivät sen käyttöä yhdessä. Lapsi oli tuonut kirjan, joka kertoo singaporelaisesta museosta. Kirjassa näkyi vaatteita, joita pidetään juhlapyhinä ja niitä verrattiin muihin perinnepukuihin, joihin päivän aikana oli tutustuttu.

Kuva 7. Asema 2. Singapore.

Asema 3. Ghana

Aistit: Tuntoaisti, kuuloaisti

Kolmannella asemalla kuunneltiin ja harjoiteltiin rummun soittoa, sekä katseltiin ja tunnusteltiin nukkea, jolla on kantoliinassa vauvanukke (Kuva 8). Nukesta huomattiin, että ghanalaisissa vaatteissa käytettävä kangas on ohuempaa kuin suomalaisessa tai itäperulaisessa kansallispuvussa. Todettiin, että tämä johtuu varmaankin maiden välisistä ja sisäisistä lämpötilaeroista. Lapset havaitsivat, että rummusta lähtee erilaisia ääniä riippuen siitä, miten sitä pitää ja millä tavalla sitä lyö.

Kuva 8. Asema 3. Ghana.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyössä on otettu huomioon eettiset periaatteet. Kohdeorganisaatiolta kysyttiin, mikäli he haluavat esiintyä opinnäytetyössä nimettömänä. Esitietolomake täytettiin myös anonyyminä. Osallistujista ei otettu kuvia tapahtuman aikana. Asemista otetuista kuvista ei voi päätellä kohdeorganisaation sijaintia. Slotten haastatteluun saatiin hänen suostumuksensa, eikä äänitettä julkaista missään. Äänite tuhoetaan, kun sitä ei enää tähän työhön tarvita.

Kasvattajat kokivat, että tapahtuma meni hyvin. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen tapahtuma toteutettiin yhtenä ryhmänä pienryhmien sijaan, koska suuri osa lapsista oli sairaana. Todettiin, että ensimmäinen asema kesti hieman liian pitkään. Siirtymät asemalta toiselle olivat sopivan lyhyitä ja tapahtuivat järjestyksessä tilasta toiseen, joten ne eivät tuottaneet vaikeuksia vaan tauottivat hyvin toimintaa. Jokainen asema oli omassa tilassaan, joten lapset yhdistivät yhden toiminnan kuhunkin tilaan. On siis tärkeää ottaa huomioon asemien järjestys ja kesto (Slotte 2022).

Positiivisten kokemusten mahdollistaminen lapsille heidän omaan kieleensä ja kulttuuriinsa liittyen on ensiarvoisen tärkeää (Cummins 2020). Varhaiskasvatuslaissahan on säädetty, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on positiivisten oppimiskokemusten mahdollistaminen. Opinnäytetyön kohdeorganisaatio on monikielinen ja -kulttuurinen. Tästä syystä tässä työssä esitelty monikulttuurisuustapahtuman mallipohja ei välttämättä tuota samanlaisia lopputuloksia organisaatiossa, jossa kielten ja kulttuurien moninaisuus on vähäisempää. Ympäristössä, jossa on vähemmän positiivinen suhtautuminen monikulttuurisuuteen, tapahtuman järjestämiselle saattaa olla suurempi kynnyks (Kuva 3).

Tapahtuma oli tarpeeksi yksinkertainen, sillä se pystyttiin toteuttamaan nopealla aikataululla. Tällaisen tapahtuman organisointi ei vaadi kohtuuttoman suuria resursseja. Tapahtuma säilytti autenttisuuden, koska käytettiin perheillä jo olemassa olevia esineitä kulttuuriin esittelyyn.

Eri aistien yhdistäminen mahdollisti elämyksellisyyden jokaiselle lapselle. Tapah- tuma oli lapsille kokemus eikä kognitiivinen oppimistilanne. Perun asemalla lapset pystyivät keskittymään laulun kuuntelemiseen ja yhden kirjan katsomiseen hyvin. Mitä pidempään asema kesti ja mitä enemmän esineitä otettiin esille, sitä enem- män lasten kiinnostus laski. Lasten oli vaikeampi keskittyä, kun piti kuunnella pu- hetta ja katsoa monia eri tavaroita. Suunnitelmavaiheessa tehty arvio siitä, kuinka kauan lapset jaksavat keskittyä, piti paikkansa.

Vanhempien osallistuivat tapahtumaan epäsuoralla tavalla eli tuomalla päiväko- tiin kulttuureihin liittyviä esineitä. Näin perheille annettiin mahdollisuus osallisuu- teen matalalla kynnyksellä. Vanhempia ei tarvittu pitämään asemia, sillä lapset osasivat itse kertoa kasvattajien tuella omasta kulttuuristaan. Perheiden ja kasvat- tajien yhteistyö osallisti vanhempia päiväkodissa tapahtuvaan kasvatustyöhön (Di- vED). Opinnäytetyön tekijän rooli monikulttuurisuustapahtumassa oli toimia kata- lyaattorina.

Palasin katsomaan opinnäytetyön SWOT-analyysiä tapahtuman toteutumisen jäl- keen. Kiinnostus ja halu lisätä tietoisuutta aiheesta vahvistui opinnäytetyöproses- sin aikana. Opinnäytetyön edistyminen aikataulun mukaisesti lisäsi uskoa omiin vahvuuksiin (aikataulutaminen ja aikataulussa pysyminen). Suunnitelma kehittyi luonnollisesti yhteistyössä kasvattajien kanssa ja se sai tukea jo toimivasta kult- tuuripäivän suunnitelmasta (Slotte 2020). Pelko toteutuksen epäonnistumisesta lisääntyi juuri ennen tapahtuman toteutuspäivää. Kuitenkin usko siihen, että kaikki mihin on mahdollista vaikuttaa, on otettu huomioon lisäsi varmuutta. Vaikka or- ganisaatiolla oli ennestään korkea kulttuuritietoisuuden taso, monikulttuurisuus- kasvatus kehittyi, sillä he halusivat ottaa monikulttuurisuustapahtuman säännöl- liseksi osaksi kasvatuksensa arkea. Opinnäytetyö koettiin onnistuneeksi ja lapset suhtautuivat uteliaasti ja kiinnostuneesti eri kulttuureihin. Ennakkoluulojen lisään- tymistä ei ollut havaittavissa. (Kuva 2)

Tämän opinnäytetyön tekemisen jälkeen herää tarve opiskella enemmän monikulttuurisuutta ja tutkia sitä laajempaa kokonaisuutena. Monikulttuurisuustapahtuman mallipohjaa olisi myös hyvä kokeilla erilaisissa oppimisympäristöissä, jotta saataisiin enemmän empiiristä tietoa.

Opinnäytetyön kohdeorganisaation kasvattajat ovat omaksuneet monikulttuurisuustapahtuman mallin ja pystyvät itsenäisesti toteuttamaan sitä jatkossa. Mallipohja on siirrettävissä muihin organisaatioihin, koska se ottaa huomioon eri lähtökohdat ja ominaispiirteet.

LÄHTEET

Blomberg, N. 2020. Skapa plats – en normutmanande bok för en mer inkluderande skola. 1. painos. Ekvalita.

Cummins, J. 2020. Teaching multilingual students. Viitattu 15.10.2022.

<https://education.usask.ca/documents/events/cummins-2020-teaching-multilingual-students-general-version.pdf>

DivED. 2020. Kulttuuritietoisuus. Viitattu 4.10.2022 <https://dived.fi/kulttuuritietoisuus/#32>

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki. Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus.

Jyrhämä, R, Hellström, M, Uusikylä K, Kansanen, P. 2016. Opettajan didaktiikka. Jyväskylä. PS-kustannus.

Keinänen, S & Jäntti, S. 2019. Monikulttuurisuuden tukeminen päiväkodin arjessa, opinnäytetyö. Viitattu 18.9.2022: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264895/Kein%C3%A4nen_Saimi%20%26%20J%C3%A4ntti_Sonja.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Toinen painos. Helsinki. WSOY.

Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. 2. painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

Koivusipilä, K. 2017. Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa – Monikulttuurisen lapsen itsetunnon tukeminen päiväkodissa. Viitattu 18.9.2022.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136894/koivusipila_katarina.pdf?sequence=1

L 540/2018. Varhaiskasvatustalaki. Finlex. Viitattu 14.10.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2006. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. 1.–2. painos. Porvoo. WSOY.

Mieli. 2020. Monikulttuurisuus rikastuttaa varhaiskasvatusta. Viitattu 18.9.2022 <https://mieli.fi/uutiset/monikulttuurisuus-rikastuttaa-varhaiskasvatusta/>

OPH 2022 a. Opetushallitus. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 9.1.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

OPH 2022 b. Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 18.9.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus-suunnitelmien-perusteet>

Papunet. Viitattu 15.10.2021 <https://papunet.net/>

Peda.net. SWOT-analyysi. Viitattu 9.1.2022. <https://peda.net/brahe/lybeckerin-opisto/mp/projektit/kios2/toju/swot-analyysi>

Paavola, H & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä. PS-kustannus.

Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Viitattu 18.9.2022. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19984/monikult.pdf>

Savolainen, S. 2008. Päiväkotikasvatus monikulttuurisessa työskentely-ympäristössä. Viitattu 15.10.2022. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9380/urn_nbn_fi_uef-20090064.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Slotte, A-B. 2022. Lehtori. Vasa Övningsskola. Haastattelu 22.9.2022.

Talib, M-T. 2002. Monikulttuurinen koulu – Haaste ja mahdollisuus. Helsinki. Kirjapaja.

Vento, J. & Vallioniemi, S. 2010. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21309/Vento_Julia.pdf?sequence=1

Visma Solutions. 2019. Projektin vaiheet aloituksesta päätökseen. Viitattu 9.1.2022. <https://psa.visma.fi/blog/projektin-vaiheet/>

Vitikainen, A. 2014. Monikulttuurisuus. Viitattu 9.1.2022. <https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/monikulttuurisuus#Monikulttuurisuus-termin%20monisuus>

LIITTEET

LIITE 1

Esitietolomake:

Kysymys 1. Mitä eri kulttuureja päiväkodin henkilöstössä esiintyy?

Kysymys 2. Mitä eri kulttuureja päiväkodin lapset edustavat?

Kysymys 3. Minkälaista eri kulttuureihin liittyvää toimintaa päiväkodissa järjestetään?

Kysymys 4. Käytetäänkö päiväkodissa viittomakieltä tai tukiviittomia?

Kysymys 5. Onko päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioitu monikulttuurisuus?

Kysymys 6. Mitä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan monikulttuurisuudesta?

LIITE 2

Tarkistuslista monikulttuurisuustapahtuman organisointiin:

- Huomioi osallistujien ikä
- Huomioi osallistujien lukumäärä ja pienryhmien tarve/määrä
- Varaa tarvittavat tilat ja välineet
- Luo selkeät ohjeet
- Arvioi käytettävä aika
- Suunnittele asemien määrä ja sisältö
- Jälkipuinti